

Talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025–2027 laadintaohjeet

Kuntalaki § 110

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousnäkymät 2025

Suomen pankin mukaan Suomen talous on toipumassa taantumasta. Inflaatio on hidasta, ja kotitalouksien ostovoiman parantuminen tukee yksityisen kulutuksen elpymistä. Kasvu vauhdittuu lähivuosina, kun taloussuhdanne vahvistuu niin kotimaassa kuin Suomen vientimarkkinoillakin.

Vielä vuonna 2024 BKT supistuu 0,5 %. Vuonna 2025 taantuma on ohi ja talouskasvu vahvistuu 1,2 prosenttiin. Vuonna 2026 BKT kasvaa 1,7 prosenttia. *”Suomen talous virkoaa taantumasta pienin askelin. Talouskasvu jää silti tulevina vuosina vaimeaksi”*, toteaa Suomen Pankin vt. ennustepäällikkö Juuso Vanhala.

Inflaatio on hidastunut Suomessa laaja-alaisesti alkuvuoden aikana. *”Hintojen nousupaineet ovat maltillisia. Arvonlisäveron korotus kuitenkin nostaa kuluttajahintoja tämän vuoden syksystä lähtien”*, sanoo Vanhala. Inflaatio kiihtyykin 2 prosenttiin vuonna 2025. Vuonna 2026 inflaatio hidastuu 1,6 prosenttiin, kun veronkorotusten inflaatiota kiihdyttävä vaikutus pienenee.

Yksityinen kulutus elpyy vähitellen, koska kotitalouksien ostovoima vahvistuu. *”Suhdannenäkymät kohenevat, ja taloudellinen epävarmuus hälvenee vähitellen. Samalla rahoitusmarkkinoilla odotetaan korkotason laskevan. Nämä tekijät tukevat yksityisen kulutuksen toipumista”*, kertoo Vanhala. Viime vuosia on leimannut taloudellisen epävarmuuden voimakas lisääntyminen. Monet kotitaloudet ovat varovaisia, ja kuluttajien luottamus talouden kehitykseen on varsin heikkoa. Myös julkisen talouden sopeutustoimet, kuten verotuksen kiristyminen ja sosiaalietuuksien heikennykset, hidastavat ostovoiman kasvua.

Yksityiset investoinnit supistuvat tuntuvasti vielä vuonna 2024. Asuinrakentaminen vähenee edelleen jyrkästi, ja kireä rahapolitiikka sekä epävarmat talousnäkymät supistavat myös tuotannollisia investointeja. Lähivuosina edellytykset investointien kasvulle paranevat, sillä kysyntä vahvistuu, inflaatio on hidasta ja markkinoilla odotetaan rahoitusolojen kevenevän. Sekä asuntojen rakentaminen että yritysten tuotannolliset investoinnit piristyvät.

Suomen keskeisten vientimarkkinoiden vaatimat kasvu painaa toistaiseksi Suomen viennin näkymiä. Maailmankaupassa näkyy kuitenkin merkkejä varovaisesta toipumisesta, mikä vahvistaa vähitellen myös Suomen vientikysynnän kasvua.

Pitkään jatkunut heikko suhdannetilanne näkyy työmarkkinoilla. Vuonna 2024 työllisyys heikkenee ja työttömyys lisääntyy suhdanneluontoisesti. Työllisyys alkaa jälleen kohentua ja työttömyys vähentyä vuonna 2025, kun taantuma hellittää.

Julkinen talous pysyy lähivuosina selvästi alijäämäisenä. Julkinen velkasuhde kasvaa edelleen, vaikka hallitus on päättänyt mittavista sopeutustoimista. Vielä tämän vuoden jatkuva heikko suhdanne ja yhä kasvavat julkisen velan korkomenot vaikeuttavat julkisen talouden tasapainottamista. Tilanne olisi huonompi ilman sopeutustoimia.

Suomen Pankki 11.6.2024

Kontiolahden talousnäkömät

Kontiolahden kunta on investoinut merkittävästi viimevuosina. Suuri investointitaso näkyy jo nyt kasvaneiden poistojen ja velanhoitokustannusten kautta käyttötaloutta heikentävänä tekijänä. Investointitaso tulee alentaa kestäväälle tasolle, velkaantumiseen liittyvien riskien kasvun, korkotason nousun ja korkean investointitason menoja lisäävien vaikutusten rajoittamiseksi. Poistojen "huippuvuosi" tulee olemaan voimassa olevalla investointisuunnitelmalla vuonna 2024. Vuosi 2025 on poistojen osalta noin 200.000 euroa pienempi ja vuosi 2026 noin 500.000 euroa pienempi vuoteen 2024 verrattuna.

Valtionosuuslaskelmaennusteet ovat muuttuneet vuoden 2024 aikana radikaalisti. Vuosille 2025 ja 2026 tehdyt ennusteet ovat tällä hetkellä noin 3,0 M€ pienemmät mitä taloussuunnitelmakaudelle 2024-2026 oltiin arvioitu. Muutos johtuu kuntien valtionosuuksiin kohdistetuista 415 miljoonan euron lisäleikkauksista 23.11.2023.

Verotulojen ennusteet ovat myös päivittyneet. Vuosille 2025 ja 2026 tehdyt uudet ennusteet näyttävät noin 1,2 M€ lisäystä verotulokertymään verrattuna taloussuunnitelmakaudelle 2024-2026 tehtyyn ennusteeseen.

Käyttötaloussosassa "pakollisena" lisäyksenä tulee olemaan ainakin palkankorotukset. Miten yleinen kustannusten nousu näkyy tulevina vuosina ja miten se otetaan tulevan taloussuunnitelmakauden suunnittelussa huomioon? Tässä taloudellisessa tilanteessa lähtökohtana on, että käyttötalouden menot eivät edellä mainituista palkankorotuksista huolimatta kokonaisuudessaan kasva. Talousarviovalmistelun edetessä osastojen tulee valmiiksi miettiä mahdollisia talouden sopeuttamiskeinoja. Sopeutustarve tarkentuu kunnanhallituksen 23.9.2024 antaman talousarviokehityksen yhteydessä.

Rahoituserissä korkokustannusten mahdolliset muutokset tämänhetkisellä suurella lainamäärällä ovat merkittävät. Tällä hetkellä korkomarkkinoilla on rauhoittumisen merkkejä ilmassa, mutta maailman poliittiset tilanteen saattavat tehdä niihin nopeastikin muutoksia suuntaan tai toiseen.

Talousarviota valmistellaan kunnissa muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet tulevat olemaan taloussuunnittelun osalta haasteelliset.

Taloussuunnitelmaprosessi

Talousarviokirjan tulee olla linjassa kuntastrategiaan. Kuntastrategian toteuttamista tukevat toiminnalliset tavoitteet ja mittarit ovat osa taloussuunnitelmaa. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet asetetaan kuntastrategian mukaisista näkökulmista

- Kestävä ja terve kuntatalous
- Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja
- Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö
- Kehittyvien asumisen ja elämisen ympäristö
- Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö

Kahdelle ensimmäiselle näkökulmalle tulee asettaa 1–2 tavoitetta. Muiden näkökulmien osalta tulosalueiden tulee asettaa omaan toimintaan liittyvien näkökulmien osalta 1–3 tavoitetta. Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisesti toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten toiminnan tuloksellisuutta.

Tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Määrärahat ja tuloarviot

Määrärahat ja tuloarviot viedään kustannuspaikka- ja tilitasolla suoraan budjetointiohjelmaan.

Muutokset kustannuspaikoissa, toiminnoissa ja projekteissa tulee ilmoittaa pääkirjanpitäjälle sekä ilmoitukset tarpeettomista kirjaustunnisteista.

Henkilöstö

Talousarvion palkkamäärärahojen laskenta tapahtuu taloussuunnitteluohjelmassa, jonne kuluvan vuoden palkkatiedot viedään suoraan henkilöstöhallinnon ohjelmasta 12.9. mennessä. Tiedot on tarkistettava osastoilla ja tehtävä tarvittavat korjaukset sekä huolehtia, että kaikkien vuonna 2024 työskentelevien henkilöiden palkat tulee huomioiduksi talousarviossa.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimuskausi on 1.5.2022-30.4.2025. Vuoden 2025 palkankorotukset toteutuvat 1.2.2025 ja 1.6.2025. Nykyinen sopimuskausi päättyy 30.4.2025, joten vuodelle 2025 voi tulla jo tiedossa olevien sopimuskorotusten lisäksi muita sopimuskorotuksia. Niiden suuruus ja ajankohta selviävät keväällä 2025 käytävissä valtakunnallisissa neuvotteluissa. Tämän vuoksi vuoden talousarviosuunnittelussa käytetään palkankorotusten yhteisvaikutusten arvioina 2,5 % henkilöstön palkkasummasta. Arviot palkkojen korotusprosentista on huomioitu taloussuunnitteluohjelmassa. Palkkojen sivukuluissa käytettävät prosentit on huomioitu valmiiksi taloussuunnitteluohjelmassa. Palkkamenojen suunnittelussa tulee noudattaa voimassa olevaa tiliöintiohjetta.

Vanhat eläkemenoperusteiset eläkemaksut on korvattu vuodesta 2023 alkaen tasausmaksulla. Kevan antaman ennakkotien mukaan Kontiolahden kunnalle kohdistuvan tasausmaksun suuruus on noin 969.000 euroa vuonna 2025, joka on noin 190.000 euroa suurempi kuin vuonna 2024. Tasausmaksu on Eläkemenoperusteisen KueLin korvaava tasausmaksu syötetään keskitetysti taloushallinnosta.

Henkilöstösuunnitelmista on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Sisäiset erät ja poistot

Sisäisiä eriä ovat tilavuokrat, siivous- ja ateriapalvelut sekä keskushallinnon tukipalvelut. Sisäisten erien osalta on tarkistettava, että menot ja tulot ovat yhtä suuret. Sisäistä katetta ei saa syntyä. Sisäiset erät tulee toimittaa taloustoimistoon 4.10.2024 mennessä, jonka jälkeen ne syötetään taloussuunnitteluun keskitetysti.

Irtaimiston poistot kohdistetaan suoraan ao. tulosityksiköille. Kaikki poistot syötetään keskitetysti taloustoimiston toimesta.

Investoinnit

Käyttömenoksi katsottavan irtaimen omaisuuden hankintaraja on 10.000 euroa (alv 0). Yli tämän maksavat hyödykkeet ovat aktivoitavia ja ne kuuluvat investointiosaan. Aktivointiraja on kustannuspaikkakohtainen.

Investointitaso on saatettava vuosikatteen näkökulmasta tarkasteltuna kestäväälle tasolle. Kaikkien investointien osalta on tehtävä priorisointia ja investointien tulee painottua tuottavuutta ja kustannustenhallintaa edistäviin investointeihin. Jokainen investointiesitys on perusteltava. Lautakuntien

talousarvioesityksiin tulee sisällyttää myös investointiosaa koskeva esitys. Investoinnit budjetoidaan projektitasolla.

Investointisuunnitelmasta on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Avustukset ja projektit

Talousarvioesityksiin sisältyvistä avustuksista ja projekteista on toimitettava erillinen liite lautakunnittain.

Talousarvion 2025 laadinnan aikataulu

- Kunnanhallituksessa 26.8.2024 talousarvion laadintaohje
- Talousarviokehys kunnanhallituksessa 23.9.2024
- Osastojen tulee tarkastaa henkilöstön palkkamäärärahat taloussuunnitteluohjelmasta 4.10.2024 mennessä (palkat on ajettu ohjelmaan 12.9.)
- Sisäiset erät taloustoimistoon 4.10.2024 mennessä
- Avustukset, projektit, henkilöstösuunnitelma ja investointisuunnitelma on toimitettava taloustoimistoon 18.10.2024 mennessä
- Lautakuntien käsittely vko 44
- Veroprosenttien käsittely KH 4.11.2024 ja KV 11.11.2024
- Kunnanhallituksen käsittelyt 18.11.2024 ja 2.12.2024
- Talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen kunnanvaltuustossa 9.12.2024

Talousarvion ja -suunnitelman syöttämisestä suunnitteluohjelmaan vastaavat osastot omalta vastuualueeltaan. Määrärahojen syötöt tehdään sadan eurojen tarkkuudelle pyöristettyinä.

KONTIOLAHDEN KUNNANHALLITUS

